

Sygn. akt I CZ 29/08

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie ze skargi W. Z.

o wznowienie postępowania, zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego w [..] z dnia 17 marca 2004 r.,

sygn. akt [...], w sprawie z powództwa W. Z.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Finansów i Ministrowi Skarbu Państwa

o wykup obligacji i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 kwietnia 2008 r.,

zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 8 listopada 2007 r., sygn. akt [...],

**oddala zażalenie, nie obciąża powoda kosztami postępowania
zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 8 listopada 2007 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę powoda W. Z. o wznowienie postępowania w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Finansów i Ministrowi Skarbu Państwa o wykup obligacji i zapłatę, zakończonej prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 17 marca 2004 r.

Podstawę skargi stanowił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 kwietnia 2007 r., SK 49/05, w którym stwierdzona została niezgodność art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 32) z Konstytucją. Oznacza to, że wyrok, który zapadł w sprawie, został wydany w oparciu o niekonstytucyjną normę prawną.

Sąd drugiej instancji ustalił, że wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 kwietnia 2007 r. orzeczono, że art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321) w zakresie, w jakim ogranicza dostęp do waloryzacji sądowej, zagwarantowanej w art. 358¹ § 3 k.c. w odniesieniu do zobowiązań pieniężnych powstałych przed dniem 30 października 1950 r., wynikających z obligacji emitowanych przez Skarb Państwa, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny odroczył utratę mocy obowiązującej tego przepisu na okres dwunastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, co nastąpiło z dniem 10 maja 2007 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego, trzymiesięczny termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania rozpocznie bieg dopiero z dniem 10 maja 2008 r., zatem skarga, wniesiona w dniu 24 maja 2007 r., jest przedwczesna, wobec czego na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił ją, jako wniesioną z uchybieniem terminu.

W zażaleniu powód zarzucił błędne uznanie, że skarga o wznowienie nie została wniesiona w terminie przewidzianym w art. 407 § 2 k.p.c., skoro zachowany został termin trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. W konkluzji skarżący wnosił o zmianę bądź uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 407 § 2 k.p.c., w sytuacji określonej w art. 401¹, skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Zdarzenie to, wyznaczające początek biegu terminu, nie musi być tożsame z chwilą ogłoszenia orzeczenia w dzienniku urzędowym, bowiem Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego (art. 190 ust. 3 Konstytucji).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podejmowano problem, jakie skutki prawne wywołuje odroczenie utraty mocy obowiązującej wadliwej normy prawnej. Jednocześnie przyjmuje się, że w takiej sytuacji ustawa zachowuje swą moc przez wskazany w orzeczeniu okres, wobec czego sądy i inne organy państwowe powinny tę normę nadal stosować. Prospektywny skutek orzeczeń odroczonych oznacza także, że do czasu upływu wskazanego w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego terminu nie ma możliwości wznowienia postępowania (por. uchwały SN z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, z dnia 24 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, wyrok z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06). Nie dotyczy to tylko takich spraw, w których orzeczenie o niekonstytucyjności normy prawnej zapadło na skutek pytania przedstawionego przez sąd, bowiem w przeciwnym razie podważony zostałby sens pytań prawnych.

Problem dotyczy natomiast kwestii, czy podmiot inicjujący postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym może wcześniej, przed upływem terminu określonego w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, wnieść skargę o wznowienie postępowania w swojej sprawie, skoro to na skutek jego inicjatywy doszło do wyeliminowania wadliwego przepisu z obrotu prawnego.

Kwestia ta sprowadza się zatem do istnienia tzw. przywileju indywidualnej korzyści. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego wskazuje, że stosowane są trzy sposoby rozstrzygnięcia w tym zakresie. W niektórych sprawach Trybunał Konstytucyjny w sentencji wyroku orzeka, że odroczenie utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu prawnego w wyroku uwzględniającym skargę konstytucyjną nie stoi na przeszkodzie wzruszeniu orzeczeń zapadłych w sprawie skarżącego, w związku z którymi została złożona skarga konstytucyjna (por. np. wyrok z dnia 18 maja 2004 r., SK 38/03, z dnia 27 października 2004 r., SK 1/04,

z dnia 31 marca 2005 r., SK 26/02). W takim wypadku w uzasadnieniu wyroku wyraźnie wskazuje się, że udana skarga konstytucyjna musi doprowadzić do restytucji konstytucyjności także w indywidualnym wymiarze i dlatego Trybunał przyznaje osobie wnoszącej skargę – ale tylko jej - przywilej indywidualnej korzyści. W niektórych sprawach w sentencji orzeczenia Trybunał z kolei wyraźnie stwierdza, że brak podstaw do wzruszenia zapadłych orzeczeń sądowych na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji, a z uzasadnienia wynika, że stwierdzenie to dotyczy także podmiotów inicjujących udaną skargę konstytucyjną (por. wyrok z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06). W innych zaś sprawach w sentencji wyroku prospektywnego brak rozstrzygnięcia o przywileju indywidualnej korzyści. Taka właśnie sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie. Skarżący W. Z. co prawda poprzez wniesienie skargi konstytucyjnej zainicjował procedurę prowadzącą do uznania przepisu, na podstawie którego zapadł wyrok w sprawie cywilnej, za niezgodny z Konstytucją, jednak w wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie ma orzeczenia w przedmiocie przyznania mu przywileju indywidualnej korzyści. Należy w takim wypadku uznać, że nie jest on uprawniony do złożenia skargi o wznowienie postępowania przed wejściem w życie tego wyroku. Przyjęcie innego stanowiska oznaczałoby, że sąd powszechny może podejmować decyzję w przedmiocie przyznania inicjującemu skargę konstytucyjną podmiotowi, niejako zastępując Trybunał Konstytucyjny i stosując własne kryteria oceny w tym zakresie. Podział kompetencji między sądami wyklucza takie rozwiązanie.

Mając na względzie powyższe, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.